

CO FUNGUJE JAKO PREVENCE VLOUPÁNÍ DO DOMÁCNOSTÍ?

**It is wise to
spend public
money on
what works**

#StopDomesticBurglaries

01

ÚVODEM

01

Od roku 2019 zorganizovala Evropská síť prevence kriminality (European Crime Prevention Network, EUCPN) a několik evropských zemí Den EU zaměřený na vloupání. Cílem této iniciativy je posílit boj proti tomuto typu trestné činnosti informovaností občanů o možnostech ochrany jejich domovů. Ve většině evropských zemí již počet případů tohoto typu trestné činnosti řadu let klesá, vloupání však v oblasti organizované majetkové trestné činnosti stále převažuje. Kromě toho při něm lidé nejen přicházejí o majetek, ale také o pocit bezpečí ve svých domovech. Má také významný celospolečenský finanční dopad.

Ne všechno však funguje. Vzhledem k tomu, že jednou z klíčových funkcí Sítě je být katalyzátorem napomáhání vyšší účinnosti politik a iniciativ, je cílem tohoto dokumentu podpořit evropské, vnitrostátní i místní aktéry podáním přehledu iniciativ, které v rámci prevence vloupání mohou (ale také nemusí) být úspěšné. Všechny iniciativy byly shrnuty do tří kategorií, konkrétně kategorií aktivit, které jsou jednoznačně podložené, částečně podložené nebo okrajově podložené. Při označování iniciativy jako „jednoznačně podložená“ to znamená, že se v rámci více studií trvale prokázalo snížení počtu vloupání – například okruh aktivit v podobě posílení zabezpečení cíle použitím kombinace okenních zámků, vnitřního osvětlení, dveřních zámků a venkovních světel. Iniciativy s označením „částečně podložené“ jsou ty, u nichž se v rámci omezeného počtu studií prokázal slibný dopad v oblasti snižování trestné činnosti, např. označování majetku. Aby však bylo možno označit tyto iniciativy jako „jednoznačně podložené“, bude zapotřebí další výzkum. Jiné možnosti, například systémy zabezpečení proti narušiteli, prokázaly protichůdné výsledky nebo nebyly řádně vyhodnoceny, obsahují však některé vlastnosti, které se zdají slibné a zaslouží si větší pozornost. A konečně bychom chtěli zdůraznit, že při vytváření vlastních strategií prevence vloupání by se měla vždy brát v úvahu ponaučení z provádění i konkrétní kontext.

JEDNOZNAČNĚ PODLOŽENÉ

2.1 Posílení zabezpečení cíle

Posílením zabezpečení cíle se u pachatele zvyšuje vnímání úsilí, které je potřeba vynaložit pro proniknutí do dané domácnosti. Vzhledem k tomu, že zvýšené úsilí se rovná zvýšenému času, a tedy i zvýšené míře rizika, má na zloděje odstrašující účinek.¹ Posílení zabezpečení cíle kombinací okenních zámků, vnitřního osvětlení, dveřních zámků a vnějších světel (**OVDV**) je balíčkem prevence vloupání do domácnosti, který je nejúčinnější a také ekonomicky nejvýhodnější.² Za prvé: **vnitřní osvětlení řízené časovačem** dává dojem, že dům není prázdný, a to i když nikdo není doma.³ Jedná se o důležité bezpečnostní opatření, protože klíčovým faktorem při rozhodování o útoku na majetek je právě to, zda v objektu někdo je nebo ne.⁴ Více než devět z deseti odsouzených zlodějů uvedlo, že do obsazeného objektu se nikdy záměrně nedostávají. Může k tomu přispět i vozidlo zaparkované na příjezdové cestě nebo rádio, které hraje v době, kdy jsou obyvatelé v práci.⁵ Za druhé: **vnější osvětlení řízené časovačem** může snížit pravděpodobnost vloupání ve večerních hodinách a v noci kvůli zvýšenému riziku detekce, vyrušení a odrazení.⁶ Za třetí: masivní **zámky oken a dveří** jsou navrženy tak, aby zabránily vstupu nebo jej ztížily,⁷ což snižuje přístup do objektu, což je druhá věc, kterou pachatel při svém rozhodování o proniknutí do objektu zvažuje.⁸ Průzkum pachatelů ukázal, že kvalita fyzického zabezpečení je primárním určujícím činitelem při rozhodování o vloupání se do objektu.⁹ Nicméně účinné zavírání oken a dveří závisí na lidské činnosti, na rozdíl od předchozích dvou opatření, která již by po zavedení měla fungovat automaticky.¹⁰

Pokud je možné zajistit více zařízení, lze nejvyšší celkovou ochranu získat pomocí systémů průmyslové televize, zámků u oken a dveří a bezpečnostních řetězů.¹¹ Tato kombinace má ovšem určitá omezení. Za prvé, **bezpečnostní řetězy** jsou navrženy tak, aby omezily přístup do objektu, obvykle ale nejsou zvenčí vidět a nemohou tedy zloděje odradit. Ve většině případů je navíc jejich použití závislé na tom, že je někdo v objektu, a představují potenciální nebezpečí v případě požáru.¹² Za druhé: **kamery průmyslové televize** jsou převážně navrženy tak, aby působily jako viditelný prostředek odrazení, který může zvýšit riziko zadržení zloděje, fyzicky však vstupu nebrání. Kromě toho obnáší instalace CCTV vysoké náklady. Proto se doporučuje investovat do OVDV, protože se jedná o levnější a bezpečnější možnost.

Účinnost provádění OVDV byla prokázána v rámci celé řady studií. Dva osvědčené postupy, které brání vloupání prostřednictvím posílení zabezpečení cíle pocházejí z Nizozemska.

OSVĚDČENÉ POSTUPY: ODOLNOST PROTI VLOUPÁNÍ ZAČLENĚNÁ DO STAVEBNÍCH PŘEDPISŮ

Poté, co Nizozemsko zavedlo v roce 1999 nové stavební předpisy, podle nichž bylo vyžadováno více oken a dveří odolných proti vloupání, klesla u domů, které byly podle nových předpisů postaveny, frekvence vloupání o čtvrtinu. Bylo vypočteno, že od zavedení nových stavebních předpisů bylo během desetiletí zabráněno nejméně 10 000 případům vloupání. **Nebyly pozorovány žádné známky jakéhokoliv efektu přesouvání**, ať už by to byl přesun na „staré“ domy nebo na jiné formy krádeže. Oproti tomu některé studie naznačují, že dochází k pozitivnímu efektu přesouvání. Efekt zabezpečení se do určité míry přenáší i na sousední domy, které zabezpečeny nejsou.¹³

OSVĚDČENÉ POSTUPY: POLICEJNÍ ZNAČKA KVALITY

Kromě nových stavebních předpisů Nizozemsko v roce 1995 také zavedlo nizozemskou policejní značku kvality (Police Quality Mark, PQM). Mezi oběma přístupy existují dva hlavní rozdíly. Za prvé: PQM jde ještě dále než stavební předpisy. Zatímco stavební předpisy cílí pouze na panty a zámky, PQM obsahuje další požadavky týkající se osvětlení, viditelnost, zabezpečení oken, dveří a světlíků. Za druhé: požadavky stavebních předpisů jsou povinné, zatímco použití PQM je dobrovolné a závisí na ochotě majitele domu nebo developerů projektů.

Značku kvality lze uplatnit na stávající domy, nové budovy i veřejné prostory. Instituce zvaná Dutch Centre for Crime Prevention and Safety (Nizozemské středisko pro předcházení trestné činnosti a bezpečnost) vyvinula příručku pro každou situaci.¹⁴

Výzkum ukázal, že domy opatřené značkou PQM jsou terčem méně často zlodějů a že pravděpodobnost úspěšného vloupání je u PQM domů o 78% nižší než u domů necertifikovaných. Pokud jsou požadavky zavedeny již ve fázi výstavby, je tento pokles ještě větší.¹⁵

2.2 Sousedský dohled

Myšlenka, která stojí za sousedským dohledem, je omezení kriminality svépomocnou organizací sousedů, kteří mají oči a uši neustále otevřené. Pokud vidí nebo slyší něco podezřelého, volají policii. Místní obyvatelé si mohou vzájemně pomáhat, ať už vybíráním poštovních schránek sousedů nebo sekáním jejich trávníku když jsou sousedi na dovolené. Tento zvýšený dohled pachatele od trestné činnosti odrazuje kvůli zvýšenému riziku zadržení. Pro zloděje je tak díky známkám pobytu (což je klíčový faktor při rozhodování o zacílení na objekt) určení, zda byt je či není prázdný, mnohem těžší. Kromě toho se programovým sousedským dohledem zlepšuje sociální soudržnost. Občané pro danou oblast vytvářejí soubor norem a sami se organizují tak, aby omezili deviantní jednání, jako je např. zločin.¹⁶

Iniciativu ke zřízení strukturovaného sousedského dohledu mohou převzít samotní obyvatelé nebo místní policie. Zapojení policie do vytváření takového systému je určeno mírou kriminality v místní oblasti a tím, zda je míra kriminality v této oblasti nízká, střední nebo vysoká. Oblasti s nízkou kriminalitou vyžadují pouze pasivní zapojení policie, zatímco v oblastech s vysokou kriminalitou může být nutné, aby se policie při zavádění programů sousedského dohledu ujala vedoucí úlohy.¹⁷ Při zavádění systému sousedského dohledu se může jednat o samostatný režim nebo součást komplexnějšího programu.¹⁸

Dopady sousedského dohledu na předcházení trestné činnosti byly hodnoceny v řadě studií. Většina z nich však byla provedena v USA a Velké Británii, kde jsou programy prevence trestné činnosti předmětem hodnocení dopadu častěji, než je tomu v kontinentální Evropě. Statistickou meta-analýzou se ukazuje, že zavedení takovýchto systémů má jasné účinky na snižování kriminality. Oblasti, v nichž se programy sousedského dohledu uplatňují, zaznamenaly ve srovnání s oblastmi, kde tomu tak není, snížení trestné činnosti o 16 % až 26 %. Pozitivní vliv na trestnou činnost je na velikosti a typu programu dohledu nezávislý.¹⁹ Doložení se však týkalo převážně období před nástupem sociálních médií, je tedy důležité si uvědomit, že metody a dopady mohou být ovlivněny zlepšenými komunikačními kanály.²⁰

2.3 Potírání opakované viktimizace

Údaje ukazují, že u již vykradených domácností existuje mnohem vyšší riziko opětovného vloupání²¹, jinými slovy, že druhý takový incident je pravděpodobnější než první a třetí je pravděpodobnější než druhý.²² Tento jev, při kterém je dům vykraden několikrát, je známý jako opakovaná viktimizace nebo **přesné opakování**.²³ Zvýšené riziko však postihuje nejen stejnou adresu, ale i nejbližší obydlí. V tomto případě se vloupání označuje pojmem **opakované vloupání v blízkém okolí**. Čím blíže v čase a prostoru se obydlí nachází v poměru k tomu, které postihlo vloupání, tím větší je riziko, že ke vloupání dojde i zde. S rostoucím časem a zvětšujícím se prostorem se zvýšené riziko napadení blízkých obydlí snižuje.²⁴

Existují dvě hlavní vysvětlení: hypotéza „boost“ (zvyšování znalosti objektu) a hypotéza „flag“ (objekt jako symbol snadného dosažení). Obojí je založeno na teorii rutinní činnosti, podle které by měl být zločin objasňován z hlediska kombinace „pachatel – vhodný cíl – nestřežení“. Podle první hypotézy se pachatelé vrací do stejné čtvrti, protože se během předchozího vloupání dozvěděli o příležitostech, které se v dané oblasti vyskytují. Pachatel, který se dozvěděl o příležitostech nebo zranitelných místech činí racionální rozhodnutí vrátit se do oblasti s cílem generovat další zisk. Podle druhého aspektu (hypotéza „flag“) se pachatelé vrací do stejné oblasti, protože má charakteristická slabá místa, která pachatele v podstatě zvou. Je pravděpodobné, že k výskytu opakovaného vloupání v blízkém okolí přispívají oba faktory, protože pachatelé využívají k páčání trestné činnosti stávající zranitelná místa.²⁵

Indikovat obecně čas a vzdálenost je v případě opakované viktimizace obtížné, protože při porovnání deseti měst v pěti státech existovala mezi kontexty určitá shoda, ale také podstatné rozdíly.²⁶ Tyto poznatky však lze použít jako zdroje informací pro iniciativy za omezení vloupání, a to nejprve určením těch objektů, u nichž hrozí opakované vloupání, a poté okamžitým jednáním a zavedením jedné nebo více následujících taktik²⁷: na jedné straně je možné zvýšit různé formy hlídek nebo sledování a na druhé straně se policie může pokusit zapojit obyvatele oblasti i další klíčové aktéry. Pokud je pravděpodobné, že dojde ke zvýšení rizika vloupání, lze především zdůraznit informace týkající se bezpečnostních opatření, např. zavírání oken a zamykání dveří při odchodu z domu²⁸ nebo oprava a vyztužení míst vstupu, zlepšení zámků a osvětlení²⁹.³⁰ Tento přístup má velký potenciál, protože domácnosti jsou po prvním případě vloupání schopny chránit se efektivněji a mají k tomu i ochotu. Dvacet pět procent domácností si po vloupání nechalo namontovat alespoň jeden bezpečnostní prostředek.³¹ Za druhé: policie může informovat obyvatele, aby byli bdělí, zavedli si sousedský dohled a žádali sousedy o vzájemnou péči.³² Opatřeními v oblasti opakované viktimizace a opakovaných vloupání v blízkém okolí se prokázalo výrazné snížení případů opakovaného vloupání³³ bez přesunu rizika vloupání do sousedních čtvrtí.³⁴ Úspěch však závisí na správném zavedení a podpoře ze strany policie i aktivní účasti na straně obětí.³⁵

OSVĚDČENÉ POSTUPY: BEZPLATNÉ PORADENSTVÍ A SLEVY NA POJISTKÁCH

Za dobrý příklad lze považovat nabídku policie v podobě bezplatného poradenství a slev na pojistkách v rámci smluv s pojišťovnami nebo bankami (úvěry) na podporu úsilí o posílení zabezpečení cíle v Německu, a to zejména proto, že dává příležitost zranitelným skupinám (nízké sociálně-ekonomické postavení) investovat do zabezpečení.³⁶

2.4 Zamykání přístupových cest

Čtvrtým jednoznačně podloženým opatřením je zamykání přístupových cest. Zamykáním přístupových cest se míní instalace uzamykatelných bran vyrobených obvykle z oceli nebo železa, které omezují vstup do ulice nebo sítě ulic. Toto preventivní opatření proti vloupání funguje za prvé tak, že zvyšuje úsilí, které musí pachatelé vynaložit, a to omezením přístupu do ulice legitimním uživatelům, kteří mají klíč nebo heslo, a zabráněním přístupu k potenciálním cílům trestné činnosti.³⁷ Za druhé: zamykáním přístupových cest se zvyšuje riziko pro pachatele tím, že zde dochází k přeměně veřejného prostoru na prostor soukromý. Kromě toho je zamykáním přístupových cest možné zvýšit přirozený dohled ze strany obyvatel blízkých objektů. Pachatele pak nelze omlouvat za to, že v této oblasti pobývali.³⁸

Meta-analýzou se dokazuje, že zamykání přístupových cest je ekonomicky výhodným redukčním opatřením prevence vloupání, i přes spíše skromnou velikost efektu. Kromě toho možnost zobecnění těchto zjištění omezuje několik faktorů, jako je např. to, že ve studiích použitých v meta-analýze byly všechny zkoumané programy hrazení ulic programy probíhajícími v Británii. Pokud se však praktici nebo politici chtějí zavádění zamykání přístupových cest věnovat blíže, existuje řada průvodců, které popisují potřebné praktické úkoly k vytvoření podmínek, v nichž budou zábrany pravděpodobně fungovat efektivněji. Mezi některé z praktických aspektů patří i konzultace používání zábran s obyvateli a získání jejich souhlasu a závazku je používat.³⁹

2.5 Pouliční osvětlení

Kriminalitu během dne i v noci⁴⁰ i strach z trestné činnosti lze významně snížit i hladinou osvětlení na ulici nebo na jiných veřejných prostranstvích.⁴¹ Existují dvě hlavní teorie, proč kvalitnější pouliční osvětlení způsobuje snížení kriminality. Podle první snižuje lepší osvětlení kriminalitu zvýšením pravděpodobnosti, že bude pachatel identifikován. Podle druhé pak lepší pouliční osvětlení v oblasti zvyšuje hrdost komunity a neoficiální kontrolu, čímž se může zvýšit počet lidí, kteří oblast využívají, a tím i počet potenciálních svědků trestního chování. První teorie predikuje snížení kriminality zejména během období tmy, zatímco druhá teorie předpovídá snížení kriminality ve dne, ale i v noci.⁴²

Stejně jako u jiných opatření k předcházení trestné činnosti by měla být pro svoji účinnost instalace pouličního osvětlení cílená⁴³ a policisté by se měli vždy ptát sami sebe, zda je kvalitnější osvětlení vhodnou reakcí na trestnou činnost nebo výtržnosti v určité čtvrti nebo komunitě. Tvůrcům politik nebo odborníkům, kteří chtějí zvýšenou hladinu osvětlení zavádět, je k dispozici příručka zaměřená na problémy [od autora Clarke].⁴⁴

03 ČÁSTEČNĚ PODLOŽENÉ

3.1 Cílení na pachatele opakované trestné činnosti

Je dobře zdokumentovanou skutečností, že za velkou část zločinu je odpovědná menší část aktivních zločinců. Politika boje proti kriminalitě zareagovala na tuto koncentrovanost trestných činů různým způsobem: přísnější tresty na základě předchozích odsouzení⁴⁵ nebo zřízení takzvaných projektů orientovaných na pachatele opakované trestné činnosti, které věnují zvláštní pozornost nejaktivnějším zlodějům v okrsku dle vymezeného seznamu. Pachatelé na tomto seznamu vědí, že jsou sledováni, a že jakmile se dopustí trestného činu, budou zatčeni a uvězněni. Zároveň jsou tito prioritní zločinci v kontaktu se systémem, který jim může pomoci při nápravě.⁴⁶ Tyto projekty byly vypracovány například v policejních okrscích v Oslu (projekt „Velmi důležitý zločinec = Very Important Criminal, V.I.C.)⁴⁷ a v Amsterdamu (Metoda Top 600 = Approach Top600). V rámci projektu Metoda Top600 spolupracuje více než 40 partnerských organizací z oblasti bezpečnosti, zdraví, mládeže a probační služby. Každá osoba na seznamu má svého vlastního správce případu, který funguje jako ústřední kontaktní místo pro všechny zúčastněné organizace, vypracovává osobní plán opatření a poskytuje dotyčné osobě podporu.⁴⁸

Nedávné hodnocení projektu Metoda Top600 ukázalo, že tento přístup vede ke snížení počtu vloupání do domácností o 7 % na 45 %. Kromě toho má pozitivní vliv na počty napravených: od okamžiku začátku trajektorie se recidivismus cílové skupiny snižuje o 41x%.⁴⁹ Pokud preventivní aspekt nefunguje, zůstává jako poslední možnost „vyřazení z provozu“. Řada studií jednoznačně ukazuje, že výsledkem může být významné snížení počtu vloupání v oblasti, kde jsou ti nejaktivnější zloději po určitou dobu drženi za mřížemi.⁵⁰

3.2 Místní publicita

Při zavádění iniciativy na snížení vloupání, jako je například iniciativa Sousedský dohled, je vhodné investovat do místní publicity. Výzkumem jednadvaceti systémů redukce vloupání se ukázalo, že (předběžná) publicita existence a cílů iniciativy směrem k širší komunitě je relativně přímočarý a ekonomicky výhodný způsob, jak zvýšit dopad opatření na předcházení trestné činnosti. K možnému omezení trestné činnosti zde lze přispět pomocí mechanismu, jehož prostřednictvím dochází ke sdělování informací o intenzivnější aktivitě na omezení trestné činnosti, čímž se ovlivňuje vnímání pachatelů. Analýzou se dokonce ukázalo, že iniciativy, které vedly propagační kampaň ještě před fyzickým zavedením, uváděly, že míra vloupání začala klesat ještě před zahájením iniciativy, což je efekt, který se označuje jako „anticipativní výhoda“. Většího snížení počtu vloupání lze dosáhnout při realizaci samostatných reklamních kampaní (těch, které běžely po určitou dobu a byly považovány za intervenci samy o sobě) s dostatečným rozpočtem.⁵¹

Jako vždy je obtížné určit, co bude v konkrétních situacích fungovat nejlépe. Účinek bude do značné míry záviset na kontextu, ve kterém se kampaň realizuje. Při plánování kampaně je však třeba se zabývat několika otázkami: Kdo jsou cílové skupiny? Pachatelé nebo oběti? Kde se cílové skupiny nacházejí? Ve vymezené čtvrti? Nebo se jedná o celé město nebo zemi? Kdy bude kampaň realizována vzhledem k zavádění? Soustavně nebo nárazově? Jaké médium bude použito? Noviny, rozhlas, sociální sítě, ...? Jakou zprávu chceme sdělit? Obecnou nebo konkrétní? Všechny tyto otázky je nutné zodpovědět ve fázi plánování.⁵²

3.3 Značení majetku

Podle některých zdrojů osmdesát procent všech krádeží a vloupání probíhá za účelem následného prodeje odcizeného zboží neboli podílnictví. To znamená, že bez podílnictví by bylo zlodějů mnohem méně, takže by mělo být prioritou i řešení nakládání s odcizeným zbožím.⁵³ Existuje několik opatření proti podílnictví (viz níže), ale klíčovým opatřením je označit majetek tak, aby byl převod odcizeného zboží na hotovost obtížnější nebo se znesnadnilo jeho přímé použití. Kromě toho může toto opatření pomoci zajistit, aby bylo odcizené zboží zabaveno a vráceno oprávněnému majiteli.⁵⁴

Majetek lze označit tím, že se opatří číslem domu a PSČ pomocí UV pera, bezpečnostních štítků, prostředků radiofrekvenční identifikace (RFID) nebo řešení v podobě mikrodotu (obsahující digitální podpis s jedinečným kódováním).⁵⁵ Mobilní telefony a tablety mají navíc v případě krádeže vestavěné možnosti vzdáleného zablokování, díky čemuž jsou tato zařízení méně cenná a méně prodejná.⁵⁶

Studiemi ze západní Austrálie a Londýna se ukázalo, že značení majetku je nejúčinnější, když si majetek označí více než 80 % místních obyvatel a pokud se provádí ve spojení s poradenstvím v oblasti prevence kriminality a s publicitou.⁵⁷

4 OKRAJOVĚ PODLOŽENÉ NEBO NEPODLOŽENÉ

4.1 Alarmy

Předpokládá se, že alarm proti vloupání funguje hlavně jako prostředek odrazení, neboť zloději neprovádějí vloupání do domů, o nichž vědí, že je v nich nainstalován alarm, čímž se zvyšuje riziko jejich detekce a zadržení. Několik stávajících hodnocení z Anglie a Walesu však ukázalo protichůdné výsledky. Naopak, instalace alarmů může být ve skutečnosti kontraproduktivní, protože nejsou spojeny se snížením rizika⁵⁸ vloupání se vstupem a pokusu o vloupání, jako spíše s jeho zvýšením⁵⁹ Pro tento překvapivý výsledek existuje několik možných vysvětlení. Jedním z možných vysvětlení je, že někteří zloději jsou pro zabránění detekce a snížení rizika zadržení schopni najít způsoby, jak alarm obejít nebo ho překonat.⁶⁰ Důležitým faktorem je v tomto případě kvalita alarmu. Tato zjištění byla potvrzena rozhovory s odsouzenými pachateli vloupání. Pachatele poplašné alarmy neodrazovaly, až na jednu výjimku: alarmy značky ADT.⁶¹ Zloději si také mohou být vědomi toho, že díky vysokému počtu falešných poplachů policie a bezpečnostní agentury nereagují na alarm okamžitě vysláním hlídky, což zlodějům dává čas dokončit svou práci a odejít. Dalším možným vysvětlením může být, že zloději si přítomnost alarmu mohou vyložit jako známku toho, že se v domě nachází nějaké cennosti. Potenciální přínos pak v jejich kalkulacích může převážit nad zvýšeným rizikem.⁶² Vliv na vnímání alarmů může mít i míra zkušeností pachatele: zkušení pachatelé vnímají alarmy na rozdíl od jejich méně zkušených „kolegů“ jako méně odstrašující. Dalším protiargumentem je to, že alarmy nejsou ekonomicky výhodné: jsou poměrně drahé a riziko vloupání nesnižují. Důkazy z Francie však ukazují, že poplachy (samy o sobě i v kombinaci s dalšími bezpečnostními opatřeními) sice účinně brání vloupání do domů, samy o sobě však nechrání byty. Radit občanům instalaci alarmu se ovšem bez dalších poznatků o specifikacích a kontextech, v nichž alarmy plní svou úlohu, nedoporučuje, protože by jim to mohlo dávat falešný pocit bezpečí.⁶³

4.2 Osvětové kampaně

Praktici pro předcházení trestné činnosti často volí osvětové kampaně na informovanost lidí o trestné činnosti v naději, že se tím ovlivní jejich chování. Mediální kampaň (včetně online sociálních sítí) je i jedním z prvků Dne EU zaměřeného na vloupání. Výzkumem se však ukázalo, že kampaně zaměřené výhradně na přenos znalostí fungují jen zřídka. Naopak – nemusí ani tak účinně působit sníženou kriminalitu nebo snížení jejího rizika nebo vyplývajících škod, jako dokonce zvýšit strach z trestné činnosti.⁶⁴ Kromě toho jsme nenašli žádné hodnocení dopadu nebo výsledků kampaní na zvyšování povědomí, které se zaměřují na vloupání do domácností.

Cílené kampaně na zvyšování povědomí, které jsou zakotveny v holistickém přístupu, který může být vyvinut s pomocí tohoto dokumentu, se však mohou ukázat jako záslužné. Zvláště pokud se nezapomíná na níže uvedené pokyny. V první řadě by mělo být hlavní sdělení věcné, praktické a konkrétní. Neříkejme něco jako „nedávejme zloději šanci“. Namísto toho řekněme lidem, co přesně mohou udělat, aby vloupání pomohli zabránit (například díky montáži určitého typu zámku dveří). Za druhé – médium: kampaň by měla využívat mediální kanály, které jí umožní oslovit cílové publikum. Pracovníkům pro předcházení trestné činnosti může v této oblasti být pomocí mediální agentura. Kampaně je také třeba pečlivě naplánovat z hlediska načasování a délky trvání. Opakování (nárazově) je vhodnější než kampaně dlouhodobé. A kampaně by konečně měly být vždy součástí širšího, koordinovaného přístupu k dosažení daného obecného cíle. Pro větší omezení trestné činnosti by kampaň měla splňovat alespoň tyto dvě podmínky. Za prvé: kromě předávání znalostí a zvyšování povědomí by se měly soustředit na emotivní a afektivní aspekty změny chování. Za druhé: měly by doprovázet a podporovat další přístupy k předcházení trestné činnosti (trestní soudnictví, situační, vývojová a komunitní prevence) tak, aby docházelo k jejich vzájemnému posilování a zlepšování.⁶⁵

4.3 Opatření proti podílnictví

Jak již bylo zmíněno, podle některých zdrojů probíhá osmdesát procent všech krádeží a vloupání za účelem následného prodeje odcizeného zboží, což je označováno jako podílnictví. Rozdíl mezi počtem zaznamenaných vloupání a zaznamenaných výskytů podílnictví zřejmě naznačuje, že policie není v řadě případů na podílnictví upozorněna. Z výzkumu na území Nizozemska můžeme předpokládat, že číslo neodhalených nebo nenahlášených případů podílnictví je vysoké: tři procenta nizozemských občanů ve věku patnácti let a starších – přes 422 000 lidí – připouští, že se občas zapojili do ilegálního obchodu s kradeným zbožím. Respondenti a odborníci odhalili čtyři okolnosti, které nákup odcizeného zboží usnadňují. Za prvé – cenový rozdíl. Za druhé – snadnost nákupu odcizeného zboží. Za třetí – relativně nízké riziko přistižení. A konečně nedostatečná pozornost, kterou policie a soudní orgány věnují podílnictví.⁶⁶ Tato zjištění ukazují, že pokud jde o snížení výnosů z vloupání, je stále prostor ke zlepšení. Identifikovali jsme několik aktérů, kteří mohou v tomto ohledu hrát svou roli.

Veřejné orgány mohou pro začátek vytvořit databáze, v nichž **mohou spotřebitelé** preventivně registrovat své vlastní zboží, což v případě krádeže usnadňuje oznamování a zvyšuje pravděpodobnost získání odcizeného zboží zpět. Dalším krokem je vývoj nástroje, jako je StopHeling v Nizozemsku, který občanům a kupujícím z druhé ruky umožňuje zkontrolovat, zda byla položka zaregistrována jako ztracená nebo odcizená, a to prostřednictvím výrobního čísla (lze zaregistrovat pouze jedinečné položky). V takovém případě může být uvědomena policie, aby mohla přijmout opatření. Počítadlo z téměř 456 000 žádostí o vyhledávání v roce 2014 vyskočilo v roce 2015 na téměř 670 000 a v prvním čtvrtletí roku 2016 již dosáhlo čísla 283 000 (při extrapolaci na celý rok 2016 je to téměř 850 000). V tomto smyslu se zdá, že „StopHeling“ potřebu veřejnosti a osob kupujících zboží z druhé ruky kontrolovat hodnověrnost nakupovaného předmětu splňuje.⁶⁷

Následně mohou **orgány dohledu** zavést opatření pro kontrolu obchodu s použitým zbožím a zastavěním. V Norsku proto musí každý zájemce o legální působení v obchodu s použitým zbožím podat na policii žádost o povolení. Policie může odmítnout vydat licenci žadatelům se záznamem v trestním rejstříku nebo podezřelým z obchodování s odcizeným zbožím nebo může povolení odejmout, pokud má důvod domnívat se, že došlo k jejímu zneužití.⁶⁸ V Nizozemsku jsou kupující použitého zboží povinni zakoupené zboží zaregistrovat (co kupují, kdy nakoupili a od koho) již od roku 1880. Od roku 2011 byla vyvinuta digitální varianta této evidence, která je propojena s databází StopHeling.⁶⁹

Policie může navíc odcizené zboží i aktivně vyhledávat pravidelnou kontrolou venkovních trhů dobře známých tím, že se tam prodává ukradené zboží.⁷⁰ V současné době má velký záběr a popularitu digitální svět a nabízí tak pachatelům novou infrastrukturu pro nezákonné obchodování. Chceme-li zabránit prorůstání obchodu s kradeným zbožím mimo dosah pozornosti, měla by policie také preventivně provádět vyhledávání na internetu.⁷¹

Příspěvek nakonec může i soukromý sektor. V Norsku mohou profesionální webové stránky, na kterých se prodává použité zboží, dát prodejci podmínku, aby se zaregistroval způsobem, který znamená, že nemůže zůstat v anonymitě. Dále se zde provádějí fyzické kontroly všeho, co je na „tržišti“ inzerováno na prodej, zvláštní pozornost je věnována podezřelé reklamě. Probíhá nepřetržitý dialog s policií o možném odcizení zboží a v pochybných případech musí být vlastnictví doloženo doklady o příjmu financí.⁷² Díky registraci zboží je navíc možné propojit odcizenou položku s obětí, ovšem míra, v jaké se mnozí občané přísně drží doporučení zboží zaregistrovat, je nízká a při zadávání výrobních čísel dochází k mnohým chybám. Tento proces by měl být automatizován nebo alespoň podporován, pokud možno v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru. Konečně je třeba se zabývat vývojem metody přeměny určitého typu nejedinečného zboží, např. šperků, na zboží jedinečné.⁷³

Všechna tato opatření, díky nimž jsou vloupání do domácností méně zisková, neboť omezují trh s odcizeným zbožím i tržní hodnotu zboží, jsou ideově zjevně dobrá. Žádný efekt redukce případů vloupání však zatím doložen nebyl.⁷⁴ Přesto se domníváme, že prostor pro zlepšení existuje, a pokud se členské státy rozhodnou zahájit některá z výše uvedených opatření, doporučujeme důkladné hodnocení.

05

ZÁVĚR:

CO FUNGUJE JAKO PREVENCE VLOUPÁNÍ DO DOMÁCNOSTÍ?

Posílení zabezpečení cíle

Co je to?

Kombinace zámků oken, vnitřních světel, zámků dveří a vnějších světel

Jak to funguje?

Díky posílení zabezpečení cíle je cíl méně vhodný z důvodu vyššího rizika nebo vyššího úsilí, popřípadě z obojího důvodu.

Sousedský dohled

Co je to?

Sousedským dohledem se podporuje bdělost obyvatelů, kteří mají v případě něčeho podezřelého přivolat policii.

Jak to funguje?

Díky vytvořenému systému sousedského dohledu je oblast méně vhodná z důvodu vyššího rizika a omezených příležitostí.

Potírání opakované viktimizace

Co je to?

Je třeba identifikovat objekty, u nichž hrozí opakované vloupání a zvýšit tak zavádění preventivních opatření (např. posílení zabezpečení cíle nebo policejní hlídky).

Jak to funguje?

Zavedením těchto opatření se zvyšuje úsilí pachatele a riziko, kterému se vystavuje při vloupání do identifikovaného objektu.

Zamykání přístupových cest

Co je to?

Díky zamykání přístupových cest nemají pachatelé do daných ulic přístup.

Jak to funguje?

Instalací zamykání přístupových cest se zvyšuje úsilí, protože zloději nejsou schopni dostat se k cílovým objektům nebo ulice použít jako únikové cesty. Zamykáním přístupových cest se také zvyšuje přirozený dohled ze strany obyvatel, čímž se zvyšuje riziko pro potenciální zloděje.

Pouliční osvětlení

Co je to?

Vylepšené pouliční osvětlení zvyšuje hladinu osvětlení na ulici.

Jak to funguje?

Zvýšenou hladinou osvětlení se zvyšuje riziko, že bude pachatel identifikován potenciálními svědky.

POZNÁMKY

- 1 Sorensen, D., 2003. „The Nature and Prevention of Residential Burglary: A Review of the International Literature with an Eye towards Prevention in Denmark. (Povaha a prevence vloupání do domácnosti. Přehled mezinárodní literatury se zaměřením na prevenci v Dánsku.) Datum přístupu: 19. července 2004. www.jur.ku.dk/medarbejdere/davesorensen/Publikationer/Nature.pdf
- 2 A. Tseloni, R. Thompson a N. Tilley (red.), *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*, Cham: Springer, 2018.
- 3 T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016, Kapitola 2.
- 4 C. Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales (Uliční zábrany a vloupání. Výsledky longitudinální studie v městských oblastech jižního Walesu), *The Police Journal* 91:1 (2016), <https://dx.doi.org/10.1177/0032258X16683696>.
- 5 E. Taylor, Honour among Thieves? How Morality and Rationality Influence the Decision-Making Processes of Convicted Domestic Burglars (Čest mezi zloději. Jak rozhodovací procesy odsouzcenců za vloupání ovlivňuje morálka a racionalita), *Criminology & Criminal Justice* 14:4 (2013), <https://dx.doi.org/10.1177/1748895813505232>.
- 6 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 7 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 8 Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales (Uliční zábrany a vloupání. Výsledky longitudinální studie v městských oblastech jižního Walesu).
- 9 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit, Ryton-on-Dunsmore: College of Policing, 2021, https://whatworks.college.police.uk/Research/Documents/Safer_Streets_toolkit.pdf.
- 10 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 11 A. Tseloni, R. Thompson, L. Grove a kol., The Effectiveness of Burglary Security Devices (Účinnost zařízení zabezpečení proti vloupání), *Security Journal* 30 (2017), <https://dx.doi.org/10.1057/sj.2014.30>.
- 12 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 13 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 14 S. Schat, The Dutch Centre for Crime Prevention and Safety: Setkání odborníků EUCPN ke značce kvality Pkww, 2021
- 15 O. Nauta, De Effectiviteit Van Het Politiekeurmerk Veilig Wonen, Amsterdam: DSP - groep, 2004.
- 16 T. Bennett, K. Holloway a D. Farrington, The Effectiveness of Neighborhood Watch (Efektivnost sousedského dohledu), *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.18>.
- 17 P.-O.H. Wikström a K. Treiber, Beyond Risk Factors: An Analytical Approach to Crime Prevention (Nad rámec rizikových faktorů. Analytický přístup k prevenci kriminality), v: B. Teasdale a M.S. Bradley (red.), *Preventing Crime and Violence (Prevence kriminality a násilí)*, Cham: Springer International Publishing, 2017.
- 18 Bennett a kol., The Effectiveness of Neighborhood Watch (Účinnost sousedského dohledu).
- 19 Bennett a kol., The Effectiveness of Neighborhood Watch (Účinnost sousedského dohledu).
- 20 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 21 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 22 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 23 L. Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time (Opakované vloupání v blízkém okolí. Stabilita a změna v průběhu času), *European Journal of Criminology* 16:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1177/1477370817751382>.
- 24 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 25 Hoppe a Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time (Opakované vloupání v blízkém okolí. Stabilita a změna v průběhu času.).
- 26 Tamtéž.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 28 Hoppe a Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time (Opakované vloupání v blízkém okolí. Stabilita a změna v průběhu času.).
- 29 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 30 Hoppe a Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time (Opakované vloupání v blízkém okolí. Stabilita a změna v průběhu času.).
- 31 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 33 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 34 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 35 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup)*, kapitola 2.
- 36 Hoppe a Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time (Opakované vloupání v blízkém okolí.

Stabilita a změna v průběhu času).

- 37 A. Sidebottom, L. Tompson, A. Thornton a kol., Gating Alleys to Reduce Crime: A Meta-Analysis and Realist Synthesis (Zamykání přístupových cest jako prostředek omezování zločinnosti. Meta-analýza a realistická syntéza), *Justice Quarterly* 35:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1080/07418825.2017.1293135>.
- 38 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 39 Tamtéž.
- 40 B. C. Welsh a D. P. Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime (Dopad zlepšeného pouličního osvětlení na zločinnost), *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.13>.
- 41 R. V. Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas (Zlepšením pouličního osvětlení za snížení kriminality v obytných oblastech), Spojené státy americké: Office of Community Oriented Policing Services (Úřad pro komunitně orientované policejní služby), U.S. Department of Justice (Ministerstvo spravedlnosti USA), 2008.
- 42 Welsh a Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime (Dopad zlepšeného pouličního osvětlení na zločinnost).
- 43 Tseloni
- 44 Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas (Zlepšením pouličního osvětlení za snížení kriminality v obytných oblastech).
- 45 A. A. Braga a D. L. Weisburd, The Effects of "Pulling Levers" Focused Deterrence Strategies on Crime (Účinky strategií odrazování zaměřených na "tahání za páku"), *Campbell Systematic Reviews* 8:1 (2012), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2012.6>.
- 46 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 47 Tamtéž.
- 48 Actiecentrum Veiligheid en Zorg, Effectmonitor Top 600: Resultaten En Effecten Van De Aanpak Top600 2018, 2018.
- 49 Tamtéž.
- 50 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 51 K. Bowers a S. Johnson, The Role of Publicity in Crime Prevention: Findings from the Reducing Burglary Initiative (Role publicity v prevenci kriminality. Výsledky iniciativy Omezování vloupání), Bowers, K. J. a Johnson, S. D. (2003) *The role of publicity in crime prevention: findings from the Reducing Burglary Initiative (Role publicity v prevenci kriminality. Výsledky iniciativy Omezování vloupání). Home Office Research Study (Výzkumná studie v oblasti domácích kanceláří) (272)*. (2003).
- 52 K. Bowers a S. Johnson, Using Publicity for Preventive Purposes (Využití publicity v prevenci), v: N. Tilley (red.), *Handbook of Crime Prevention and Community Safety (Příručka prevence kriminality a bezpečnosti komunit)*, Cullompton, Devon: Willan, 2005.
- 53 H. Ferwerda, T. Ham, L. Scholten, a D. Jager, *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling* 2016.
- 54 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 55 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 56 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 57 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 58 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 59 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 60 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 61 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 62 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 63 Tseloni a kol., *Reducing Burglary (Boj proti vloupání)*.
- 64 European Crime Prevention Network (Evropská síť pro předcházení trestné činnosti), Awareness-Raising Never Hurt Anyone, Did It? (Zvyšování povědomí nikomu ještě nikomu neublížilo, je to tak?), Mythbuster, Brusel: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/document/mythbuster-awareness-raising-never-hurts-does-it>.
- 65 Tamtéž.
- 66 Ferwerda a kol., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 67 Tamtéž.
- 68 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 69 Ferwerda a kol., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 70 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.
- 71 Ferwerda a kol., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 72 T. Bjørge a Y. Carlsson, Early Intervention with Violent and Racist Youth Groups (Včasný zásah u násilnických a rasistických mládežnických skupin), práce NUPI č. 677, Oslo: Norwegian Institute of International Affairs (Norský institut mezinárodních záležitostí), 2005.
- 73 Ferwerda a kol., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 74 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach (Prevence kriminality. Holistický přístup.)*, kapitola 2.

Citace

EUCPN (2021). What works to prevent domestic burglaries? (Co funguje jako prevence vloupání do domácností?) Brusel: EUCPN.

Právní upozornění

Obsah této publikace nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko kteréhokoli členského státu EU nebo jakéhokoli orgánu nebo instituce Evropské unie nebo Evropských společenství.

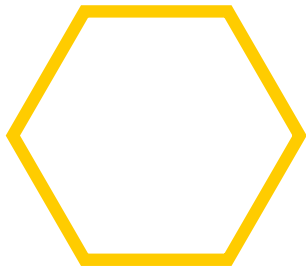
Autor a redakce

Dorien Stevens, referentka pro politiku a praxi, sekretariát EUCPN.

Součástí projektu „Sekretariát EUCPN“, květen 2021, Brusel

S finanční podporou programu Evropské unie pro předcházení trestné činnosti a boj proti ní
Evropská komise – Generální ředitelství pro vnitřní věci

CONTACT DETAILS

EUCPN Secretariat

Email: eucpn@ibz.eu

Website: www.eucpn.org

[TWITTER.COM/EUCPN](https://twitter.com/EUCPN)

[FACEBOOK.COM/EUCPN](https://facebook.com/EUCPN)

[LINKEDIN.COM/COMPANY/EUCPN](https://linkedin.com/company/eucpn)